

Tien dieren en planten staan symbool voor de biodiversiteit van Rotterdam: de 10 van 010

Olaf van Velthuisen [ecoloog gemeente Rotterdam; o.vanvelthuisen@rotterdam.nl]

De Gemeente Rotterdam werkt hard aan het verwezenlijken van haar ambities voor de verbetering van de biodiversiteit in en rond de stad. Met biodiversiteit wordt bedoeld: de verscheidenheid aan dieren, planten, habitats en genen. Een rijke biodiversiteit heeft positieve effecten: mensen voelen zich gezonder, de economie draait beter en, met oog op de stad, het vergroot de leefbaarheid. De natuur biedt ons immers voedsel, water, grondstoffen en schone lucht. Een gezonde balans tussen mensen, flora en fauna is essentieel. In de afgelopen decennia is gebleken dat zowel wereldwijd als landelijk een sterke afname in aantallen en diversiteit van dier- en plantsoorten is opgetreden (Brondizio *et al.* 2019). Dat ook binnen Rotterdam het effect hiervan is te merken blijkt uit de lage score die de gemeente krijgt t.a.v. het ecologische kapitaal, waar ook biodiversiteit onderdeel van is (Mulder 2020). Dit is een van de aanjagers geweest voor de lancering medio december 2020 van de uitvoeringsagenda biodiversiteit.

Lijst

Veel mensen weten niet waar de term biodiversiteit voor staat. Echter voor de gemeente Rotterdam is het van groot belang dat inwoners van de stad de ambities en plannen voor het vergroten van de biodiversiteit ondersteunen en het belang ervan inzien. Bij de zoektocht naar oplossingen voor herstel van biodiversiteit heeft de stad iedereen nodig; naast de gemeente, bedrijven en natuurorganisaties zijn dat ook nadrukkelijk de inwoners zelf. Om biodiversiteit beter 'grijpbaar' te maken is daarom de '10 van 010' gelanceerd, een lijst van tien Rotterdamse dieren en planten. Dat even een lijstje opstellen niet zo eenvoudig was, bleek in de aanloop naar de definitieve lijst. Hoe bepaal je namelijk wat je wel en niet belangrijk vindt, en met welke reden kies je voor een specifieke plant of dier? Dit kunnen

overwegend ecologische redenen zijn, maar bijvoorbeeld ook communicatieve. In samenwerking met diverse partners, zoals Natuurmonumenten en Bureau Stadsnatuur, is uiteindelijk de 10 van 010 tot stand gekomen.

Bekendheid

Het is een mooie lijst geworden, met voor alle betrokkenen bij de discussie wat wils. Het is hierbij belangrijk dat het voor de Rotterdammers herkenbare soorten zijn, maar ook dat hiermee het verhaal uitgedragen wordt van de plek en functie die deze soorten vervullen binnen de biodiverse omgeving en van de interactie tussen mens, dier en plant. Dat sommige soorten meer tot de verbeelding spreken dan andere is natuurlijk te verwachten. Bijna iedereen kent wel de egel (*Erinaceus europaeus*) en de vos (*Vulpes vulpes*). En ook de zanglijster (*Turdus philomelos*) en de snoek (*Esox lucius*) zullen niet tot veel fronsende gezichten leiden.

De planten op de lijst zijn mogelijk wat minder bekend. Bij de resterende soorten op de lijst wordt het nog lastiger, waarbij de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*; een vleermuis) voor het grote publiek de grote onbekende zal zijn. De andere soorten zijn tenminste nog te herleiden aan hun naam met toevoegingen als 'vlinder', 'bloem' of 'bij'.

Om de bekendheid van deze soorten verder te vergroten wordt maandelijks een van deze soorten onder de aandacht gebracht, via filmpjes, luisterfragmenten of een artikel. Op de website van de Gemeente Rotterdam kan men alle edities zien en terugzien. Op het moment van schrijven zijn inmiddels zes van de tien soorten voorbijgekomen. Maar welke van deze soorten kunnen nu echt gezien worden als hét symbool voor stadsnatuur? In een grote stad als Rotterdam valt de keuze voor een dier als eerste op de vos en voor een plant op de steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*).

▲ Van de 10 van 010 is de vos het minst gebonden aan een specifiek biotoop. (Eduard Opperman)

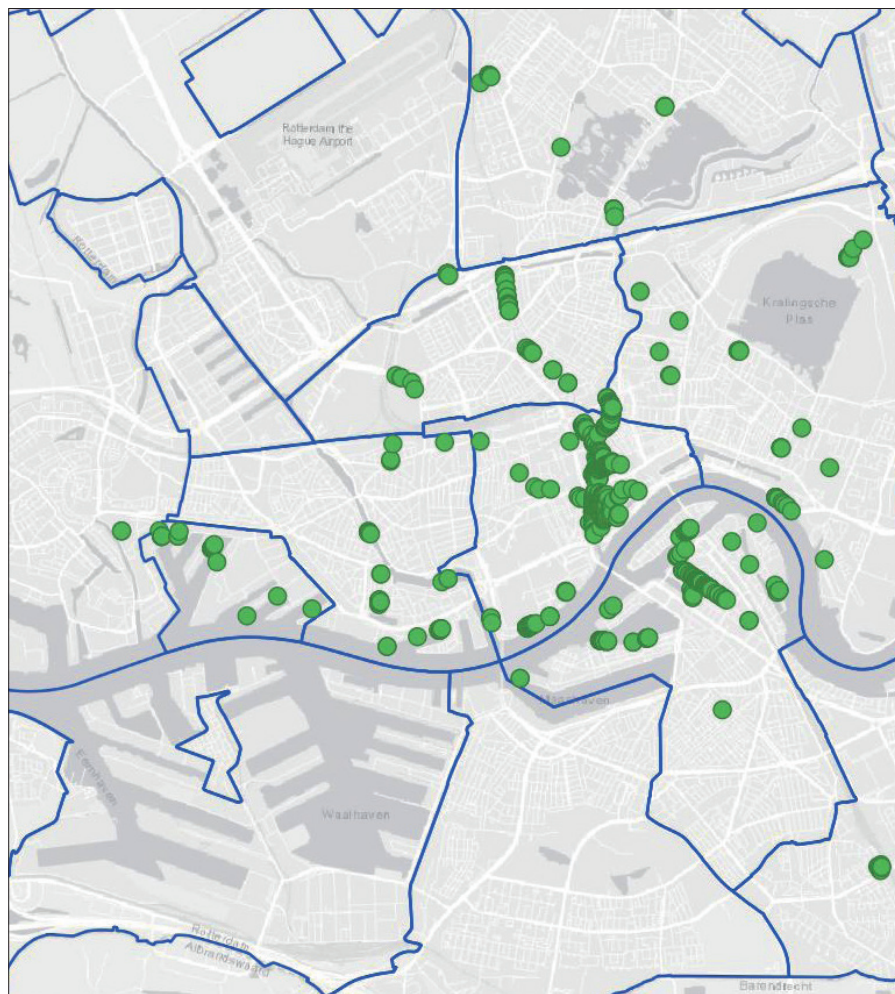
De steenbreekvaren

Bij de plantensoorten springt de steenbreekvaren eruit als een symbool voor stadsnatuur. Opvallend is in ieder geval

de naam, alhoewel deze varen geen steen breekt. De soort groeit wel tussen stenen en dan vooral op oudere kademuren, waaraan in Rotterdam geen gebrek is.

▲ Voor steenbreekvarens speur je het beste een kademuur af. (Remko Andeweg)

▲ De verspreiding van de steenbreekvaren in Rotterdam 2010-2020. (Bureau Stadsnatuur)

De planten kunnen zich in grote aantallen vestigen tussen de spleten en groeven van die muren en vergroenen daarmee de kades. Steenbreekvarens zijn dan ook talrijk in de stadsdelen met oudere havens.

Ook andere muurvarens vinden hier een plek, evenals een scala van andere, typisch stedelijke plantensoorten (Andeweg 1994). De steenbreekvaren komt echter vrijwel uitsluitend voor op kademuren. Het is soms het enige groen in deze stenige omgevingen en daarmee een soort symbool van stadsnatuur en biodiversiteit. Het is dan ook belangrijk dat we als gemeente zuinig zijn op deze kademuren, juist in een stad als Rotterdam waar vergroening zeer gewenst is. En de varens hebben ook niet veel nodig, het beste is om ze gewoon met rust te laten. Dat betekent terughoudend zijn met het schoonmaken en de renovatie van kademuren, en deze alleen afbreken wanneer het echt noodzakelijk is.

Campagne

De 10 van 010-campagne heeft mede tot doel de Rotterdammer er enthousiast voor te maken op pad te gaan in de stadsnatuur en te zoeken naar deze prachtige soorten. Alle tien zijn in en rond Rotterdam aan te treffen. Voor een aantal soorten vereist dat geduld, een beetje geluk en de bereidheid om tot in de nachtelijke uren op pad te gaan. Op de website van de gemeente wordt naast informatie over het belang van deze soorten ook aangegeven wat er gedaan kan worden om ze te helpen. Hiermee kunnen alle Rotterdammers bijdragen aan de versterking van de Rotterdamse biodiversiteit in de stad, zodat we nog lang kunnen genieten van een rijke flora en fauna. ◀

Literatuur

- Andeweg, R. 1994 - Muurplanten in Rotterdam - Stadsecologische Reeks nr. 1. Natuurmuseum Rotterdam
- Baerdemaeker, A., de, de Zwarte, N. & Jaarsma, S. 2011 - De vos verovert nieuwe streken - Straatgras 23(5): 71-72
- Brondizio, E.S., Settele, J., Díaz, S., & Ngo, H.T. 2019 - Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services - IPBES, Bonn
- Mulder, R. 2020 - Nationale Monitor Duurzame Gemeenten 2020 - Telos